

احسان عمادی در مورد حضور یک خانواده افغانستانی در خانه ما:
از آنجا که مشهد مهاجرپذیر است، تصمیم گرفتیم یک خانواده افغانستانی
هم در بین شرکت‌کننده‌های مسابقه داشته باشیم. هدف از این کار، آشنایی
و نزدیکی بیشتر با ملتی بود که سال‌هاست همسایه ما هستند

خانواده جوادی

درباره موفقیت ادامه‌دار برنامه تلویزیونی «خانه ما»
که باعث ساخت فصل دهم این برنامه شد

اینجا خانواده حرف اول را می‌زند

«خانه ما» به فصل دهم رسید. این یک رکورد منحصر به فرد برای یک مستند-مسابقه در رسانه ملی است. نمونه‌ای کم‌نظیر از یک مسابقه خانوادگی که مخاطبانش را به مرور و ذره‌ذره جمع کرد تا امروز یک خانواده بزرگ پشتوانه آن باشد. برنامه‌ای خانوادگی که تماشای آن نه فقط برای بزرگ‌ترها بلکه برای نوجوانان و کودکان نیز جذاب است اما خانه ما چگونه توانست جایگاهش را به مرور در میان مخاطبان باز کند؟ برنامه‌ای که فصول مختلف آن از شبکه‌های مختلف تلویزیون پخش شد و اتفاقاً هر بار در زمره پرمخاطب‌های آن شبکه قرار می‌گرفت. نکته‌ای که نشان‌دهنده کیفیت ویژه این برنامه فارغ از موقعیت شبکه‌هایی بود که این برنامه را روی آنتن می‌فرستادند.

حسین مبارکی
خبرنگار

همه چیز درباره نهاد خانواده

خانه ما، با یک ایده مرکزی جالب شکل گرفت. هر فصل این مستند-مسابقه داستان چند خانواده است که با بودجه‌ای محدود باید سعی کنند زندگی‌شان را در یک ماه مدیریت کنند. در نهایت هم به عنوان جایزه ۱۰۰ برابر میزانی که صرفه جویی کنند، جایزه می‌گیرند. در هر قسمت خانواده‌های حاضر در مسابقه باید مأموریت‌هایی را که به آنها اعلام می‌شود، انجام دهند. همین ایده ساده درباره رقابت میان چند خانواده برای مدیریت خرج هایشان همان موضوعی است که باعث شده تارقات میان این خانواده‌ها برای مخاطبان جذاب باشد. خانواده به عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماعی و مدیریتی کشور است که اگر نظام خانواده اصلاح شود، به تبع آن کشور نیز اصلاح خواهد شد. این حقیقتی است که خانه ما به آن توجه کرده و اتفاقاً داشتن چنین نگاه دقیقی باعث شده تا همچون ضرب‌المثل معروف «هر سخن کز دل برآید لاجرم بر دل نشیند» به واسطه همان نگاه دغدغه‌مند، لاجرم بر دل مخاطبش نیز بنشیند.

خط‌شکنی در نمایش واقعیت‌های زندگی ایرانی

همیشه در صدی از نقدها به ساخته‌های نمایشی تلویزیونی درباره مغایرت فضای نمایش داده‌شده در برخی از این سریال‌ها با فضای زندگی واقعی مردم امروز است. اتفاقی که این بار خلاف آن در خانه ما رقم خورده است. نشان دادن روابط صمیمی و روزمره بین اعضای خانواده که قبلاً در استانداردهای تلویزیون امکان‌پذیر نبود، اتفاقی است که با طراحی خاصی که برای خانه ما در نظر گرفته شده، رقم خورده است. از این نظر خانه ما نه تنها برنامه‌ای خانوادگی و جذاب برای پخش در تلویزیون است بلکه می‌توان آن را یک خط‌شکنی جالب توجه در زمینه نمایش تصویری حقیقی‌تر از زندگی مردم ایران در تلویزیون به شمار آورد. مناسبات میان اعضای خانواده، نه آنقدر رسمی و غیرواقعی شده که همچون برخی از فیلم‌ها و سریال‌ها صدای مخاطبان را درآورد و نه آنقدر بیش از اندازه صمیمی نشان داده شده که مخاطب با دیدن برنامه به این فکر کند که کجای رابطه ما و با اعضای خانواده‌مان این مدلی است؟! این البته ناشی از خصلت نهفته در ذات این برنامه است؛ «مستند-مسابقه» این ویژگی را دارد که در عین نمایش یک مسابقه به فضای مستند که نزدیک‌ترین گونه نمایشی به واقعیت است هم نزدیک شود.

علیه بی‌نظمی و بی‌برنامگی

برخی مخاطبان جدی‌ترین انتقاد به خانه ما را تلاش این برنامه برای ترویج کم‌مصرف کردن می‌دانند. این در حالی است که در اصل این در ذات مسابقه خانه ما قرار گرفته که آدم‌ها بتوانند با قرار گرفتن در یک موقعیت خاص برای زندگی‌شان برنامه‌ریزی کنند. اصلاً همین که مخاطب برنامه حواسش را به مخارج ماهانه‌اش جمع کند و آنها را با حسب دقیق‌تری مورد بررسی قرار دهد، یعنی این برنامه موفق شده تا آن نگاه درستی را که درباره نظم و برنامه‌ریزی در زندگی وجود دارد، ترویج کند. در فصل‌های ابتدایی این برنامه که هنوز وضعیت تومری تا این اندازه رشد نکرده بود به هر خانواده یک میلیون تومان هزینه در یک ماه پرداخت می‌شد. حالا البته این رقم در فصل نهم به یک میلیون تومان برای یک هفته زندگی یک خانواده تغییر کرد اما مساله اینجاست که این برنامه بیشتر از هر چیزی این نکته را به مخاطبان یادآوری می‌کند که اگر برنامه‌ریزی درستی برای زندگی داشته باشید، می‌توان با درآمدهای کم هم زندگی کرد و از زندگی در کنار خانواده خود لذت برد.

یک برنامه غیرتهرانی!

فصل اول خانه ما در تهران، فصل دوم در اصفهان، فصل سوم مجدداً در تهران، فصل چهارم در اهواز، فصل پنجم در رشت، فصل ششم در تبریز، فصل هفتم در شیراز و فصل هشتم در مشهد تولید شده‌اند و فصل نهم این مستند-مسابقه نیز که ویژه ایام کرونا تولید شده بود با شرکت چهار خانواده برتر فصل‌های پنجم تا هشتم ساخته شد و البته فصل دهم که به تازگی روی آنتن رفته در شهر قزوین تولید شده است. این تنوع گوناگون از اقوام ایرانی که در فصول مختلف این برنامه دیده می‌شود یکی از بزرگ‌ترین امتیازات این برنامه است. از شرق تا غرب و شمال تا جنوب در این برنامه نمایندگانی حضور داشته و توانستند علاوه بر حضور در این مسابقه به عنوان نماینده‌ای از آن فرهنگ، آداب و رسوم خودشان را به سایر مردم ایران معرفی کنند. البته که این تنوع و تکثر در کنار فرصتی که برای آشنایی با اقلیم جدید و معرفی قومیت‌های مختلف کشور به وجود می‌آورد، حتماً به دلیل تنوع یا تفاوت شرکت‌کنندگان، حساسیت‌هایی را هم با خود به همراه دارد اما نکته این جاست که اگر از این تنوع با دقت استفاده شود - که تا اینجا کار این دقت در خانه ما وجود داشته - می‌تواند به خلق لحظاتی منحصر به فرد در برنامه منجر شود. برای مثال در جریان میزبانی یکی از خانواده‌ها به سبک عربی در فصل

اهواز و آشنایی با آداب و رسوم عرب‌زبانان جنوب ایران در مهمانی‌های خود به واسطه فضای به شدت جذابی که در این بخش پدید آمد، این قسمت از خانه ما به اذعان سازندگان آن، تبدیل به یکی از آیت‌های به شدت پرطرفدار این مستند-مسابقه شد. نکته اصلی اینجاست که خانه ما حالا بعد از ۹ فصل به خوبی توانسته این گزاره را در ذهن مخاطبانش تثبیت کند که خانه ما یک برنامه غیرتهرانی است. مساله‌ای که باعث شده اشتیاق سازندگان این مجموعه نیز برای ادامه همین مسیر در خارج از محیط پایتخت بیشتر هم شود.

اشتغالزایی در کنار خانواده

یکی از جالب‌ترین بخش‌های خانه ما که دیدن آن را برای مخاطبان لذت‌بخش‌تر می‌کرد، توجه به این برنامه به مساله اشتغالزایی بود. اتفاقی که در قالب همان رقابت خانوادگی رقم می‌خورد. آیت‌های مانند درآمدزایی و کسب و کار خانگی یکی از بخش‌های ویژه این برنامه بود. آن هم در شرایطی که کسب و کار خانگی، همیشه در زمره یکی از جذاب‌ترین نوع کسب و کار در جهان قرار داشته و اتفاقاً هزینه راه اندازی آن نیز کمتر از کسب و کارهای معمول بوده و در دوران رکود اقتصادی، دوام بیشتری هم دارد.

خانه ما سعی کرد علاوه بر نمایش ظرفیت‌های موجود برای راه‌اندازی کسب و کار خانگی، از طریق این مستند-مسابقه نوعی ایده‌هایی برای ایجاد کار و درآمد از طریق مشاغل پاره وقت و فرآیند ثبت و راه‌اندازی کسب و کارهای خانگی را هم به تصویر بکشد. موضوعی که این برنامه را از سطح یک برنامه سرگرم‌کننده خانوادگی یک پله بالاتر برد و جنبه‌های آموزشی را هم پررنگ کرد.

ایده‌های ناب ناگهانی

احسان عمادی، کارگردان فصل هشتم این مجموعه که در فصل‌های قبلی به عنوان نویسنده در گروه تولید حضور داشته است در گفت‌وگویی درباره ایده حضور یک خانواده افغانستانی در میان خانواده‌های حاضر در این مسابقه گفته بود: «این ایده خیلی دیر و ناگهانی به ذهن ما رسید. به پیشنهاد یکی از کارگردانان برنامه

خانه ما

عنوان قدیمی‌ترین و البته جافتاده‌ترین رئالیتی‌شو یا همان مسابقه تلویزیونی با مشارکت مخاطبان، قی مستند-مسابقه خانه ما اختصاص می‌یابد. برنامه‌ای که از سال ۹۹ فصل تولید و پخش شده و البته این وجه منحصر به فرد دارد که به خانه خانواده‌هایی از سراسر کشور سفر می‌کنند و آنان آیت‌هایی جذاب، در یک مسابقه مشترک درگیر می‌کند. بدون تردید وسعت جغرافیایی در حوزه خانواده تاکنون در تلویزیون سابقه نداشته یکی از مهم‌ترین عوامل پایداری و جذابیت خانه ما است. نکته جالب دیگر پخش آن در جدول برنامه شبکه مستند سیماست که به طور ضمنی تزیست و شرایط اجتماعی شهرهای مختلف کشور و آشنایی با خانواده‌ها به مخاطبان منتقل کند. در این مستند-مسابقه، شرکت‌کنندگان با دریافت عنوان حساب مستند مسابقه، باید بتوانند هزینه‌های خانواده خود را با مدیریت کنند. سه خانواده در رقابتی حدوداً یک ماهه به خرج‌گرو زندگی می‌کنند و با چالش‌هایی پیش‌بینی نشده روبه‌رو می‌شوند. این می‌کند در این میان سبک زندگی ایرانی، اسلامی را در خانواده‌های کشور کند و به نمایش بگذارد و حسین افشار تهیه‌کننده خانه ما تصریح «تلاش ما این است که حضور خانواده‌های پرجمعیت‌تر در پیش‌تر شود اما به دلیل بافت جامعه ما این امکان کمتر شده است.»

از آنجا که مشهد شهر مهاجرپذیری است، تصمیم گرفتیم در صورت امکان یک خانواده افغانستانی هم در بین شرکت‌کننده‌های مسابقه داشته باشیم. هدف از این کار، آشنایی و نزدیکی بیشتر با ملتی بود که سال‌هاست همسایه ما هستند. ذهنیت کلیشه‌ای نادرستی نسبت به شهروندان افغانستان در بعضی مردم ما ایجاد شده که رسانه‌های نمایشی (با فیلم و سریال‌های خود) در ایجاد آن بی‌تأثیر نبوده‌اند. تلاش برای اصلاح این تصویر، یکی از دلایل اضافه شدن این خانواده افغانستانی به ترکیب شرکت‌کنندگان خانه ما بوده است.»

این ایده جالب و به قول سازندگان خانه ما تنها یک نمونه از مجموعه ایده‌های جالب توجهی است که در این ۹ فصل در خانه ما اجرا شده است. ایده‌هایی که نگاه‌ها را به سمت این مستند-مسابقه می‌چرخاند.